

FRI-1.313-1-PP-02

DESIRE OR NECESSITY: THE MOTIVATION OF OLDER ADULTS TO ENTER CARE HOMES²

Assist. Prof. Dima Spasova, PhD

Department of Pedagogy,

University of Ruse "Angel Kanchev"

Tel.: +359 887 660 611

E-mail: dspasova@uni-ruse.bg

***Abstract:** This article explores the complex dynamics between the desire and necessity of older adults to enter care homes. With the increasing aging of the population, many elderly individuals face challenges that make independent living difficult, such as social isolation, health problems, and the need for constant care. The article analyzes the key motives influencing older adults' decisions to settle in care institutions, including their desire for security, social integration, and access to professional services. Over the years, these motivations can evolve significantly. Initially, older adults may seek care homes for safety and assistance with daily activities, but as their circumstances change, their priorities might shift toward social interaction and engagement with peers. The article emphasizes the importance of recognizing these changing motivations to provide tailored support and services that cater to the diverse needs of older adults throughout their aging journey. Through a review of contemporary research and practices, the article offers an in-depth look at how new approaches in social care can address the individual needs of older adults.*

***Key words:** Elderly Care, Motivation, Care Homes, Social Integration.*

ВЪВЕДЕНИЕ

Проблемите на социалната работа със стари хора днес са във фокуса на вниманието на много социални институции, социални и изследователски програми, насочени към осигуряване на приемливи стандарти на живот на възрастните хора (Vasileva, V. 2023). Намаляващата раждаемост и увеличаващата се продължителност на живота водят до глобално застаряване. Пропорционалното увеличение на възрастните хора може да се наблюдава в почти всички страни и региони по света. В резултат на това повече хора прекарват по-късните си години в старчески домове, въпреки че в цяла Европа има редица директиви, които насърчават възрастните хора, включително тези, които се нуждаят от грижи и подкрепа, да останат в собствените си домове. Това е свързано със стремежа за намаляване на приема в домове за възрастни хора и ограничаване на социалните разходи. Въпреки това значителен процент от възрастните хора изразяват желание да бъдат настанени в домове за постоянна грижа всяка година. Затова проблемът с настаняването на възрастни хора в домове за постоянна грижа придобива все по-голямо значение в контекста на застаряващото население в много страни. Въпросът, който стои на дневен ред, е дали решението за постъпване в такива институции е резултат от желание, необходимост или комбинация от двата фактора.

ИЗЛОЖЕНИЕ

Дългосрочните грижи се състоят от набор от услуги и помощ за хора, които в резултат на умствена и/или физическа слабост и/или увреждане за продължителен период от време зависят от помощ в ежедневните дейности и/или се нуждаят от постоянни сестрински грижи.

² Докладът е представен на конференция на Русенския университет на 25 октомври 2024 г. в секция „Педагогика и психология“ с оригинално заглавие на български език: ЖЕЛАНИЕ ИЛИ НЕОБХОДИМОСТ - МОТИВАЦИЯТА НА СТАРИТЕ ХОРА ДА ПОСТЪПВАТ В ДОМОВЕ ЗА ПОСТОЯННА ГРИЖА. Докладът отразява резултати от работата по проект № 24-ФПНО-01 „Разработване и изследване на ресурси за повишаване на функционалната грамотност и социалната компетентност на учащите се в областта на предучилищното, училищното образование и социално-педагогическата сфера“, финансиран от фонд „Научни изследвания“ на Русенския университет“.

Тези ежедневни дейности могат да бъдат дейности за самообслужване като къпане, обличане, хранене, влизане и ставане от легло или стол, движение, използване на тоалетната и контролиране на физиологичните функции.

Като алтернатива те могат да бъдат свързани с независими дейности като приготвяне на храна, управление на пари, пазаруване на хранителни стоки или лични вещи, извършване на лека или тежка домакинска работа и използване на телефон.

Рискът от развитие на нужда от дългосрочни грижи е по-висок в напреднала възраст, когато хората са по-склонни да изпитат спад на функционалните способности. Малко над една четвърт от гражданите на ЕС на възраст 65+ съобщават за сериозни затруднения в личните грижи или домакинските дейности.

Системите за дългосрочни грижи се различават в ЕС по отношение на тяхната структура и зрялост, но всички са изправени пред общи предизвикателства.

Тъй като Европа застарява, търсенето на дългосрочни грижи нараства. Броят на хората в ЕС, нуждаещи се от дългосрочни грижи, се очаква да се увеличи от 30,8 милиона през 2019 г. на 38,1 милиона през 2050 г. Други демографски тенденции, като например хора с по-малко деца, членове на семейството, живеещи по-далеч един от друг, и повече жени на пазара на труда, подкопават устойчивостта на традиционните модели на дългосрочни грижи, разчитащи в голяма степен на неформални полагащи грижи (обикновено членове на семейството, най-често жени).

Отсега нуждите от дългосрочни грижи на много хора не са удовлетворени поради липсата на услуги за дългосрочни грижи или осведоменост за тях, ограниченото покритие на социалната закрила за покриване на разходите за грижи и недостатъчното качество на грижите. През 2019 г. само около една четвърт от хората със сериозни затруднения във физическото си обгрижване или домакинските дейности получават домашни грижи.

Задържането и привличането на социални асистенти често е трудно, като недостигът на работна ръка, причинен от трудните условия на труд и ниските заплати, се очаква да се влоши в бъдеще.

Лицата, полагащи неформални грижи, са изправени пред многостранни предизвикателства, вариращи от недостатъчен достъп до мерки за подкрепа до трудности при съвместяването на грижите с платената работа.

На този етап дългосрочните грижи са най-бързо нарастващите социални разходи в Съюза. Очаква се той да се увеличи от 1,7 % на 2,5 % от БВП между 2019 г. и 2050 г. със значителни различия в рамките на ЕС, докато недостатъчните инвестиции в тази област доведоха до значителни структурни слабости, които трябва спешно да бъдат преодолени.³

Настоящият доклад изследва мотивацията на възрастните хора при избора им да бъдат настанени в домове за грижа, като се фокусира върху разликата между социалните, психологическите и здравословните причини, които ги карат да направят този избор.

1. Демографски и социални фактори

Застаряването на населението води до увеличаване на броя на хората в напреднала възраст, които изискват дългосрочна грижа. Според данни на Световната здравна организация, до 2050 г. броят на хората над 60 години ще се удвои, като голям процент от тях ще се нуждаят от социални и медицински грижи. В тази връзка домове за възрастни хора се явяват важна опция за осигуряване на адекватна помощ.

Социалната структура на семейството също се променя – младите хора често се изнасят в големи градове или чужбина, което намалява възможностите за грижи от близките. В много случаи това води до решение възрастните хора да бъдат настанени в домове, което може да бъде както по тяхно желание, така и от необходимост.

³ <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=en&catId=792>

2. Мотивационни фактори

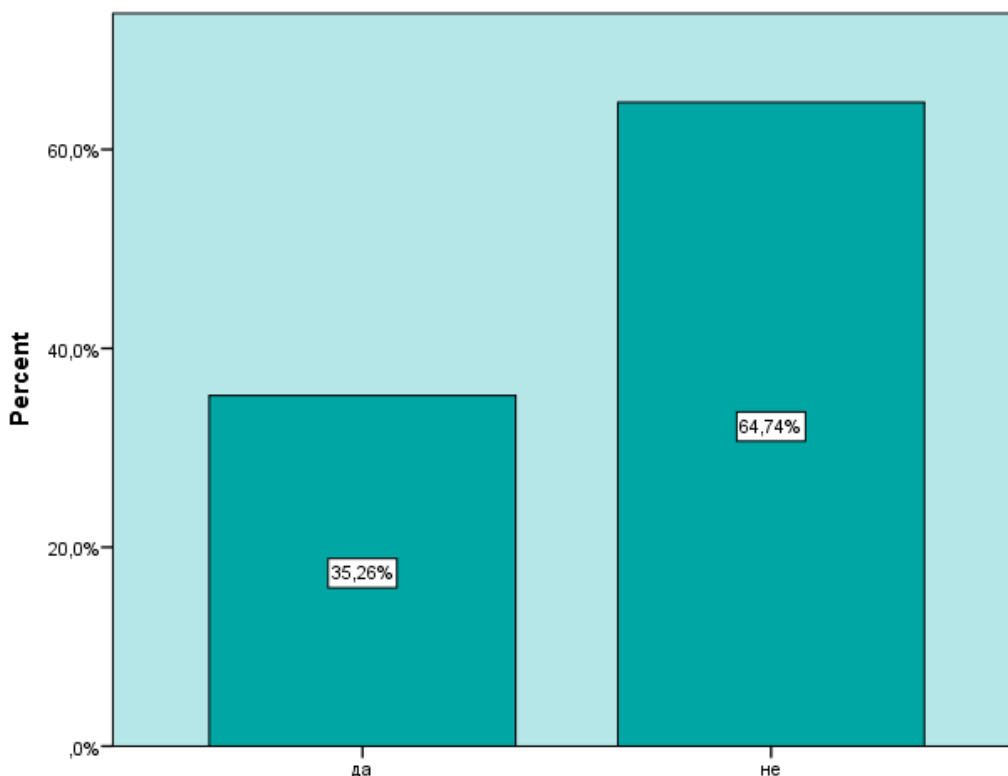
2.1. Здравословни проблеми

Един от основните мотиви за постъпване в дом за възрастни хора е здравословното състояние на лицето. Хроничните заболявания, физическата неспособност да се грижат за себе си и необходимостта от постоянен медицински надзор са сред основните причини, поради които възрастните хора приемат, че постъпването в дом е неизбежност.

Лицата с деменция, Алцхаймер или други сериозни когнитивни заболявания често не могат да останат у дома без надзор, а близките им нямат капацитет да се грижат за тях 24 часа. В тези случаи, домът за възрастни се явява необходимост, диктувана от здравословното състояние.

Голям брой възрастни хора заявяват, че решението им да се преместят в специализирана институция се основава на тяхното здравословно състояние. Повечето от хората не са в добро физическо и психическо състояние и няма човек, който да може да се грижи за тях (Шиева, В. 2014).

От изготвените оценки на потребителите на Дом за стари хора „Възраждане“ – Русе, във връзка с плана за реформиране на институцията става ясно, че 35,26 процента от потребителите имат издадено решение на ТЕЛК, което показва високият процент на хората с нарушено здравословно състояние.

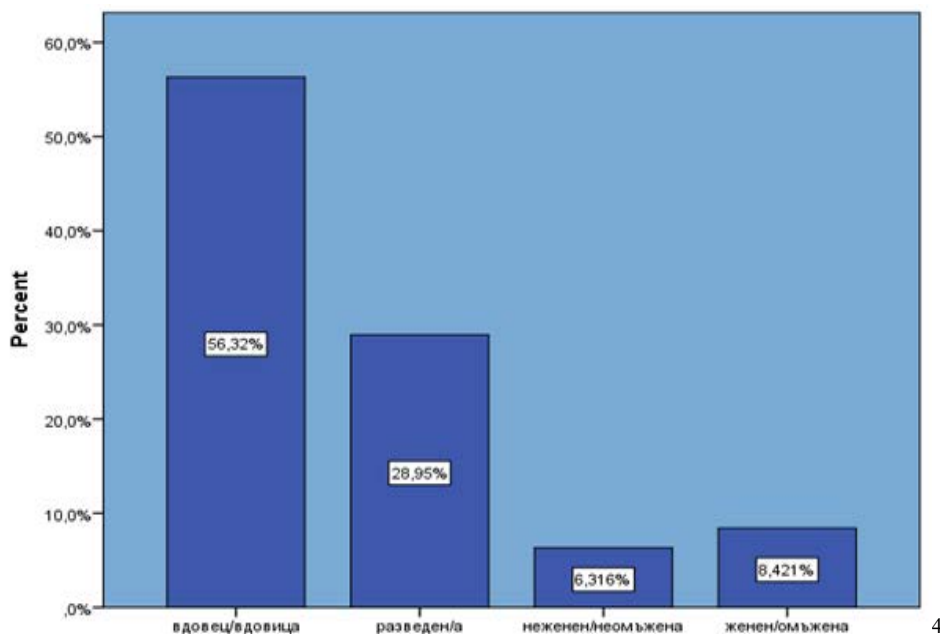

Фиг. 1 Наличие на ТЕЛК решение

2.2. Социална изолация

Друг ключов фактор е социалната изолация. Много възрастни хора се чувстват самотни, след като губят съпруг/съпруга или след като децата им се изнасят.

В актуализирания план за реформиране на Дом за стари хора „Възраждане“, община Русе, изведен от направените индивидуални оценки на потребителите е изведено тяхното семейно положение, което е както следва: 56,32% са вдовец/вдовица, 28,95% са разведени, 6,31% не са били никога женени/омъжени и 8,42% са семейни към настоящия момент (фигура 1). По-голям процент от семейните лица, са настанени съвместно с половинката си в дома, докато останалите не поддържат връзка с партньорите си.

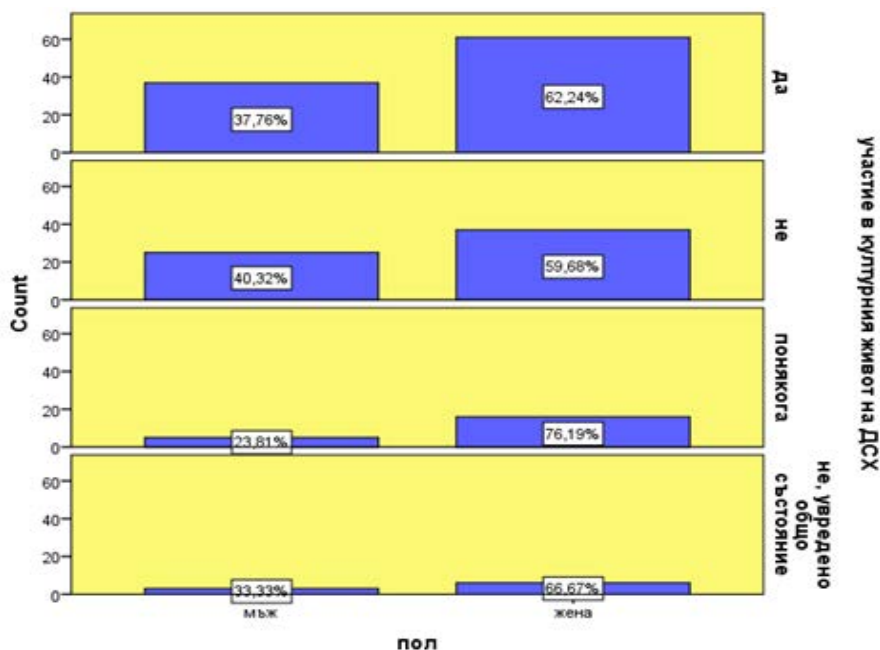

Фиг.2 Семейно положение

Тези резултати доказват, че хората, които се чувстват самотни са по-склонни да постъпят в дом за стари хора.

Желанието за социализация и принадлежност е естествена човешка потребност, която кара някои възрастни да изберат дом за грижа, където могат да се свържат с други хора на тяхната възраст и да участват в групови дейности.

Фигура 3 илюстрира желанието на потребителите на Дом за стари хора „Възраждане“, Русе да участват в организирания културен живот в ДСХ. 62,24% от жените участват активно, докато при мъжете процентът е по-малък, 37,76%. Те предпочитат да организират ежедневието си самостоятелно.

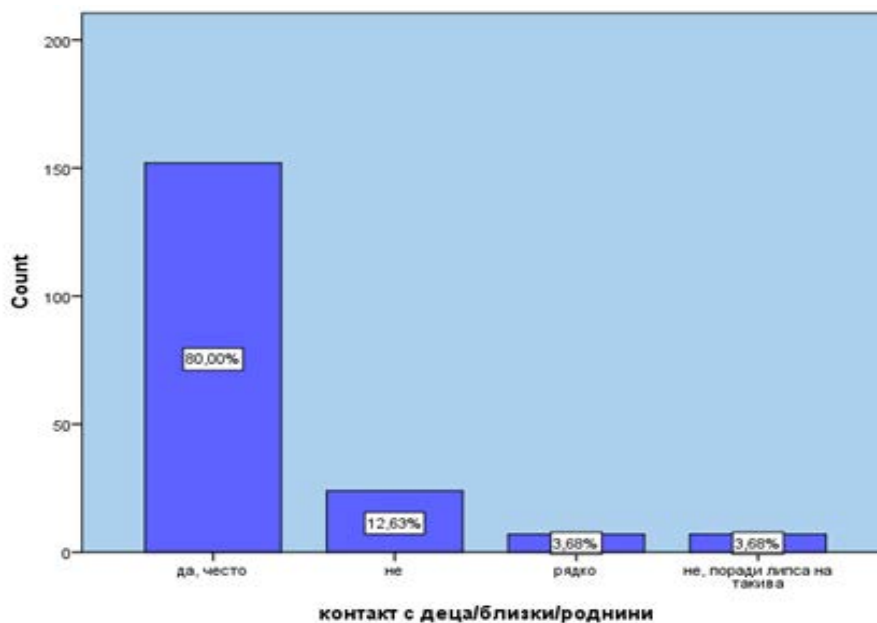
Фиг. 3. Участие в културния живот на ДСХ

⁴<https://obs.ruse-bg.eu/%d1%80%d0%b5%d1%88%d0%b5%d0%bd%d0%b8%d0%b5-%e2%84%96-372-%d0%bf%d1%80%d0%b8%d0%b5%d1%82%d0%be-%d1%81-%d0%bf%d1%80%d0%be%d1%82%d0%be%d0%ba%d0%be%d0%bb-%e2%84%96-12-25-09-2024%d0%b3/>

2.3. Семейни взаимоотношения

Много възрастни хора вземат решението да постъпят в домове за грижа, за да не натоварват семействата си. Те може да чувстват, че техните деца или роднини вече имат свои задължения, свързани с работа, отглеждане на деца и т.н., и не желаят да бъдат допълнителна тежест. И след постъпването, те запазват добри отношения със своите деца и близки.

Това е видно от резултатите на фиг. 2, 80% от настанените в Дом за стари хора „Възраждане“ Русе, имат комуникация със своите близки и често им гостуват. Само 12,63% имат близки и роднини, но поради различни житейски причини, не поддържат връзка с тях. При анализа на оценките на потребителите става ясно, че някои от тях са подновили отношенията и връзките с близките си след настаняването в ДСХ, което доказва целенасочената работа на социалните работници и психолозите в тази посока.⁵

Фиг. 4. Контакт с близки и роднини на потребителите на ДСХ

3. Разграничение между желание и необходимост

Често мотивацията за постъпване в дом за грижа се определя от комбинация от желание и необходимост. Например, възрастни хора с леко влошено здравословно състояние може да предпочетат да постъпят в дом поради самотата или липсата на възможности за социализация, въпреки че не се нуждаят от денонощна медицинска помощ. Други могат да се чувстват принудени от здравословни и физически проблеми, въпреки че емоционално не са готови за такъв преход.

Един от основните въпроси, които изискват изследване, е дали тези хора имат възможност за избор или ако вземат решението под натиска на обстоятелствата. Липсата на алтернативи като помощ у дома или мобилни грижи може да наклонява везните в полза на настаняване в институция, въпреки че това не е личното им желание.

Другия въпрос, който ще стои скоро на дневен ред е как държавите да се справят с проблемите за намаляването на разходите за предоставяне на достатъчни услуги в дългосрочни грижи за немощни възрастни хора и в същото време да се опитват да подобрят качеството на тези услуги?

⁵<https://obs.ruse-bg.eu/%d1%80%d0%b5%d1%88%d0%b5%d0%bd%d0%b8%d0%b5-%e2%84%96-372-%d0%b1%d1%80%d0%b8%d0%b5%d1%82%d0%be-%d1%81-%d0%b1%d1%80%d0%be%d1%82%d0%be%d0%ba%d0%be%d0%bb-%e2%84%96-12-25-09-2024%d0%b3/>

ИЗВОДИ

Мотивацията на възрастните хора да постъпват в домове за постоянна грижа е сложен процес, в който се преплитат фактори на необходимост и желание. Здравословното състояние, социалната изолация, семейните взаимоотношения и липсата на алтернативи са основни причини за този избор. В същото време психологическото възприемане на постъпването е решаващо за това дали преходът ще бъде позитивен или ще доведе до негативни последици. Домовете за грижа играят съществена роля в предоставянето на качествена и цялостна грижа за старите хора, но също така е необходимо да се подкрепят алтернативни форми на помощ, които да дадат на възрастните хора възможност за по-голям избор.

REFERENCES

Vasileva, V., 2023. Innovative technologies for social work with the elderly, Ruse: Pedagogical innovations 1 (2023), p. 127-133 (*Оригинално заглавие: Василева, В. "Иновативни технологии за социална работа с хора от третата възраст" Педагогически новости, 1 (2023): 127-133*)

Пиева, В 2014. "THE CARE TRENDS IN ELDERLY POPULATION.9th International Balkans Education and Science Conference- Trakya University" Edirne, (2014)

<https://obs.ruse-bg.eu/%d1%80%d0%b5%d1%88%d0%b5%d0%bd%d0%b8%d0%b5-%e2%84%96-372-%d0%bf%d1%80%d0%b8%d0%b5%d1%82%d0%be-%d1%81-%d0%bf%d1%80%d0%be%d1%82%d0%be%d0%ba%d0%be%d0%bb-%e2%84%96-12-25-09-2024%d0%b3/>

<https://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=en&catId=792>